

TA'LIM JARAYONIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYADAN FOYDALANISH

G'afforova Z.A.

Jizzax davlat pedagogika universiteti sirtqi bo'lim o'qituvchi

Tayanch so'zlar: o'quvchi faoliyati, pedagogika, funksiya, ko'nikmalar, intellekt, maktab faoliyati, innovatsion yondashuv, klaster, pedagogik ta'lim innovatsion klasteri, omillar, "maktab-laboratoriya", innovatsion tajriba mexanizmlari.

Ключевые слова: успеваемость учащихся, педагогика, функция, навыки, интеллект, школьная деятельность, инновационный подход, кластер, инновационный кластер педагогического образования, факторы, "школа-лаборатория", механизмы инновационного опыта.

Key words: student activity, pedagogy, function, skills, intelligence, school activities, innovative approach, cluster, pedagogical education innovation cluster, factors, "school-laboratory", innovative experimental mechanisms.

Respublikamiz ta'lim tizimida ko'plab islohatlar kadrlar tayyorlash sohasida ta'lim turlari o'rtasida aloqa va uzviylik ta'minlanishidagi kamchiliklarni bartaraf etishga xizmat qilmoqda. Bugungi kunda kadrlar tayyorlash bo'yicha davlat siyosatida hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy o'ziga xosligi va talab hamda ehtiyojlarining to'liq hisobga olinmasligi, mehnat bozoridagi talab va taklifning chuqur o'rganilmasligi natijasida kadrlarning hududlar kesimidagi taqsimotida muvozanatning buzilishi bilan bog'liq kamchiliklar kuzatildi. Bunga ayrim hududlarda pedagog kadrlarga bo'lgan ehtiyojning yillar davomida qondirilmasligiga sabab bo'lmoqda. Intellektual salohiyati yuqori bo'lgan mamlakatlar tajribasidan ma'lumki, fan, ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi uzviylik va aloqadorlik mustahkam yo'lga qo'yilsa, bu yo'nalishda malakali kadrlar tayyorlash, ularning bandligini ta'minlash hamda mamlakat iqtisodiyotida tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish mumkin bo'ladi. Ayniqsa uzluksiz ta'lim tizimini rivojlantirishda yangi mexanizmlarning yaratilishi bugungi globallashuv jarayonlarining hayotiy zaruratiga aylandi va bu o'z navbatida ta'lim sifati samaradorligini oshirish, uni modernizatsiya qilishni taqozo etadi. Umumiy

o'rta ta'lim muassasalarining turmush tarzi ta'sirining o'quv jarayonining samaradorligiga ta'siri pedagogikada alohida ahamiyatga ega.

Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayonda o'qituvchi va talaba faoliyatiga yangilik, o'zgartirishlar kiritish bo'lib, uni amalga oshirishda interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Interfaol usullar ta'lim jarayonida qatnashayotgan har bir o'quvchining faolligiga, erkin va mustaqil fikr yuritishga asoslanadi. Bu usullardan foydalanganda bilim olish o'quvchi uchun qiziqarli mashg'ulotga aylanadi. Interfaol usullar qo'llanilganda o'quvchilar o'qituvchilar yordami va hamkorligida mustaqil ishlash ko'nikma va malakalariga ega bo'ladilar. O'quvchilar yangi bilimlarni ilmiy izlanish, tadqiqotchilik, tajriba sinovlar o'tkazish asosida o'zlashtiradilar. Ilm orqali bilim olish tamoyiliga amal qilinadi. Ta'lim jarayoni qatnashchilari kichik guruhlariga bo'lingan holda ishlaydilar. O'quv topshiriqlari alohida bir o'quvchiga emas, balki kichik guruhning barcha a'zolariga beriladi. O'qitish jarayonini tashkil etishning asosiy shakli darsdir. Hozirgi paytda darsning xilma xil noan'anaviy shakllari joriy etilmoqda. Bunday darslar o'quvchining ijodiy qobiliyatini o'stirish, aqliy salohiyatini kuchaytirish, ilmiy dunyoqarashini kengaytirish va har bir yangilikni tez va to'la qabul qila olish ko'nikma va malakalarining shakllanishiga xizmat qiladi. Dars jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarda ilmiy izlanishga qiziqishni uyg'otadi, ijodkorlik va bunyodkorlik qobiliyatini rivojlantiradi. Natijada egallangan bilim, ko'nikma va malakalar amaliy faoliyatda tatbiq etiladi, o'zlashtirish sifati oshadi. Buning uchun o'qituvchi mahoratli bo'lishi va mavzularning mazmuniga qarab darsni to'g'ri rejalashtirishi, mashg'ulot davomida barcha o'quvchilarni faol va ongli ishlashlariga erishmog'i lozim. Zero, o'qituvchi ta'lim islohotining bosh ijrochisidir. Bunda har bir o'qituvchini qisqa vaqt ichida juda katta miqdordagi axborot to'plamini o'zlashtirish, qayta ishlash va amalda qo'llay olishga o'rgatish muhim ahamiyatga ega. Uni hal qilishda o'qituvchiga o'qitishning an'anaviy usullari bilan birga zamonaviy axborot texnologiyalari, jumladan kompyuterlardan foydalanish yordam beradi. Pedagogik innovatsiya bu pedagogik g'oyalardagi yangilik, o'qitish va tarbiya mazmuni va texnologiyasidagi o'zgarishlar, ularning samaradorligini oshirishga qaratilgan. Innovatsiya - innovatsiya natijasi sifatida tushuniladi va innovatsion jarayon uchta asosiy bosqichning rivojlanishi sifatida qaraladi: g'oyani yaratish (ma'lum bir holatda, ilmiy kashg'iyot), amaliy jihatlarida g'oyalarni rivojlantirish va yangiliklarni amaliyotga tatbiq etish.

Bugungi kunda axborot ko'lami juda keng bo'lib rivojlanib bormoqda. Shu bilan bir qatorda internetsiz ishlaydigan tashkilot, muassasa va idoralar qolmagan bo'lsa kerak. Ayniqsa, ta'lim tizimida innovatsion metodlar bilan ishlash juda katta yo'lga qo'yilmoqda va bu anchagina ijobiy natija berib kelmoqda. Har bir

pedagog bo'lsin xoh tibbiyot hodimi qay sohani egallashidan qat'i nazar egallagan sohasiga kirib borar ekan kompyuter texnologiyalarini yaxshi bilgan va puxta egallagan kadrlarga doim ham har joyda ehtiyoj sezilgan. Innovatsion yangilik va metodlar bilan ishlash ham sohada, ham kasb egasida katta o'sishga sabab bo'lmoqda. Shunday ekan innovatsiya o'zi nima degan tug'iladi? Innovatsiya- (inglizcha) yangilik kiritish, yangilik degan ma'noni ifodalaydi, texnologiya esa yunoncha "texnos" - san'at, mahorat va "logos" fan so'zlaridan olinib innovatsion texnologiya ta'lim-tarbiya shakllari, metodlari va usullariga yangicha yondashish degan ma'noni bildiradi. Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayon hamda o'qituvchi va o'quvchi holatiga yangilik, o'zgarishlar kiritishdir.

Innovatsion texnologiyalardan foydalanishda o'qituvchiga quyidagi bilimlarni bilish taqazo etiladi:

AKT bo'yicha bilim, ko'nikma va malakaga ega bo'lish:

YaPT (yangi pedagogik texnologiya) bo'yicha xorijiy tajribalardan boxabar bo'lish: Ta'lim jarayonini tashkil etishda didaktik o'yinlardan, interfaol usullardan foydalanish mahorati:

Ilg'or pedagogik texnologiya bo'yicha bilimlarni o'zlashtirib borish:

Bilimlarni ko'nikma va malakalarga aylantirish texnologiyasi shaklangan bo'lishi: Imkon qadar darsni internet tarmog'iga bog'lab o'ta bilish:

O'z ustida tinmay ishlashi, har sohaga oid yangiliklarni kuztib borishi va boshqalar; Pedagog innovatsion texnologiyaga asoslanib darsni tashkil etar ekan, turli texnik vositalardan ham (kompyuter, proyektor, elektron doska va hokazo) foydalanishi mumkin. Kasb faoliyatida innovatsiyalar qanchalik ko'p bo'lsa faoliyat shunchalik qiziqarli va faol tartibda o'tadi.

Dars shaklida innovatsiyani quyidagi shaklda ko'rishimiz mumkin.

- a) Standart dars-dars ichidagi struktura o'zgarmaydi.
- b) Nostandart dars-dars ichidagi struktura o'zgaradi.
- v) Vertual dars-ya'ni masofadan o'qitish.

Pedagogik innovatsiyada "Yangi" tushunchasi markaziy o'rin tutadi. Shuningdek, pedagogik fanda xususiy, shartli, mahalliy va sub'ektiv yangilikka qiziqish uyg'otadi. Innovatsiya jarayoni tarkibiy tuzilmalar va qonuniyatlarni qamrab olgan tizimdan iborat bo'lib, innovatsiya jarayonlari, ularning funksiyalari, rivojlanish qonuniyatlari, mexanizmlari va uni amalga oshirish texnologiyalari, boshqarish tamoillarining pedagogik asoslarini o'rganish oliy o'quv yurti o'quv jarayonini zamonaviy pedagogika hamda psixologiya fanlari yutuqlari asosida jahon standartlari darajasida tashkil etish imkonini beradi.

Innovatsiyaning asosini quyidagilar bilan ifodalash mumkin:

1. Maqsadingizni ifodalang.
2. Jamoangizni ilhomlantiring.

3. Diqqatingizni xaridorga qarating.
4. Har kimga o'xshatmang.
5. Hamma narsani shubha g'alviridan o'tkazib ko'ring.
6. Sinergiya yarating.
7. Jarayonni yarating.
8. Har qanday xatarni oldindan ko'ra biling.
9. O'zgarishlarning yetakchisiga aylaning.
10. Tashabbuskor bo'ling.

Yuqoridagilardan tashqari har qanday innovatsion jarayonda yangiliklarni yaratish va yangiliklardan g'oydalanish (o'zlashtirish) kabi tuzilmalarni ko'rish oson; bir-biri bilan bog'liq bo'lgan mikroinnovatsion jarayonlardan iborat bo'lgan butun maktabning rivojlanishi asosida yotadigan murakkab innovatsion jarayon. O'qituvchilarda ijodkorlikni shakllantirishning muhim pedagogik sharti uni mustaqil bilim olish va ijodiy fikirlashga yonaltirishdan iborat. Shu bilan bir qatorda, o'qituvchilar orasida ijodiy muhit, muayyan ma'naviy-ruhiy holat, tashkiliy, metodik, psixologik chora-tadbirlar qo'llashga ham alohida e'tibor qaratish lozim.

Adabiyotlar:

1. Ibragimova G.N. Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari talabalarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish. I Monografiya. - T.: «Fan va texnologiyalar», 2016. -77-b.
2. Milliy istiqloq g'oyasini shakllantirishda tashkiliy-uslubiy yondoshuvlar. - T.: Akademiya, 2020.
3. Milliy istiqloq g'oyasi. Bakalavriat bosqichi uchun darslik. - T.: Akademiya, 2020.
4. Panfilova A.P. Innovatsion pedagogik texnologiyalar: Faol o'rganish: Oliy o'quv yurtlari talabalari uchun darslik / A.P. Panfilov. - M., Akademiya, 2009 y.
5. Hasanboyev J., To'raqulov X.A., Ravshanov O.A., Kushvaktov N.H. Milliy pedagogikamiz tarixiyildizlari va barkamol avlod tarbiyasi. – Jizzax: 2007.
6. Bo'ltakov S. X. Sivilizatsion pedagogik tizimlarni shakllantirish bosqichlari //Science and innovation. – 2022. – T. 1. – C. 262-265.
7. Bo'ltakov S. X. Practical aspects of using civilized pedagogical systems in the training of future primary school teachers //Journal of Innovation, Creativity and Art. – 2023. – T. 2. – №. 3. – C. 71-73
8. www.gov.uz
9. www.press-uz.info
10. www.ziynet.uz
11. www.pedagog.uz

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqoladan o'qituvchilar va oliy ta'lim ta'labalari ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalardan foydalanish uchun foydalanish mumkin.

РЕЗЮМЕ

Эта статья может быть использована преподавателями и студентами высших учебных заведений для использования инновационных технологий в системе образования.

SUMMARY

It is possible to use this article to use innovative technologies in the educational system of teachers and higher education interpreters.